

ПРАКТИЧЕСКО УПРАЖНЕНИЕ 4

Вериги при установен синусоидален режим.

Цел на упражнението: Целта на упражнението е да се демонстрират основните понятия при синусоидални верици.

1. Въведение

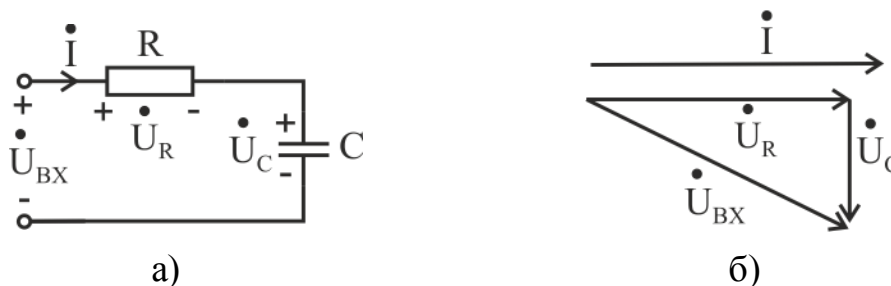
Съпротивленията на кондензаторите и бобините при установен синусоидален режим са честотно зависими и се определят с:

$$X_L = \omega L = 2\pi fL$$

$$X_C = \frac{1}{\omega C} = \frac{1}{2\pi fC}$$

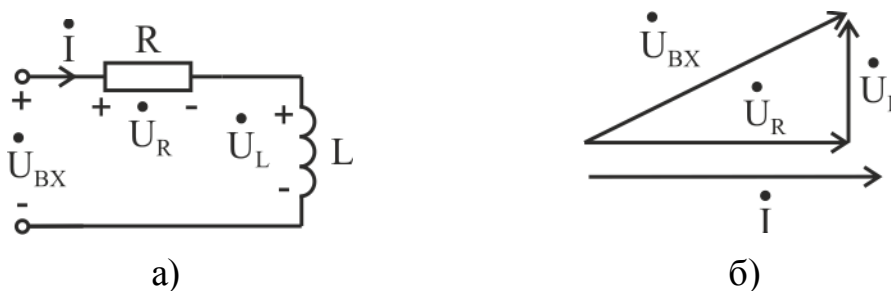
където f е честотата на синусоидалния сигнал в Hz , а ω е ъгловата честота в rad/s .

Кондензаторите забавят изменението на напрежението, което води до дефазирание на напрежението им на -90° . Ето защо векторната диаграма на една последователна RC (фиг. 1а) верига има вида показан на фиг. 1б. Напреженията на резистора и кондензатора сключват прав ъгъл, тъй като U_R е пропорционално на тока ($U_R = I \cdot R$).

Фиг. 1. Последователна RC верига и векторната и диаграма.

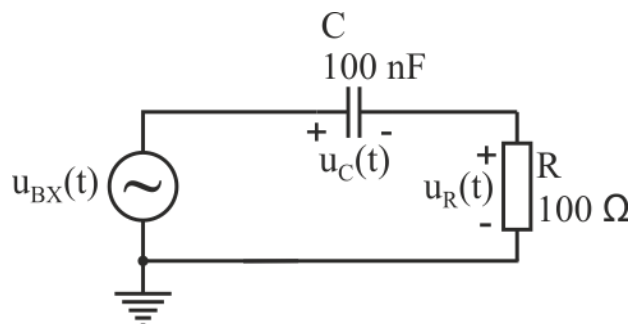
Подобно на кондензаторите, бобините забавят изменението на тока, което води до дефазирание на напрежението U_L на бобината на $+90^\circ$, спрямо това на резистора. Напрежението върху резистора U_R отново е пропорционално на тока, поради което векторната диаграма на една последователна RL верига (фиг. 2а) има вида показан на фиг. 2б.

Фиг. 2. Последователна RL верига и векторната и диаграма.

2. Задачи за изпълнение

Задача 1.

Фиг. 3.

Стъпка 1. Да се свърже схемата от фиг. 3 върху учебната платка.

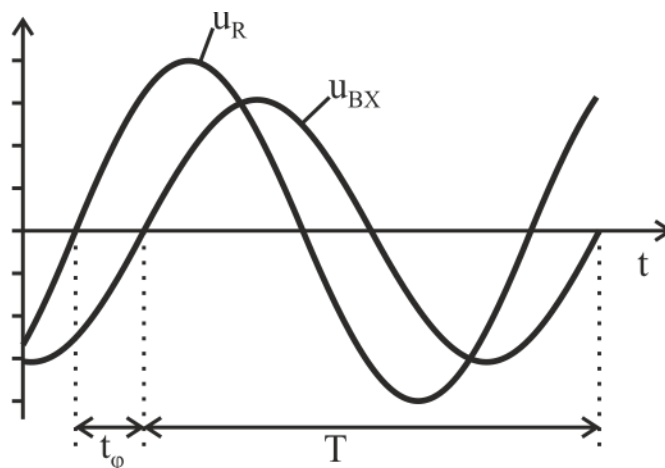
Стъпка 2. Едната сонда на осцилоскопа да се свърже към генератора на функции ($u_{BX}(t)$), а втората – към резистора.

Стъпка 3. Схемата да се захрани от функционалния генератор със синусоидално напрежение с амплитуда $U_{BX} = 6 V$ и честота $f = 15 kHz$:

- Да отчете амплитудната стойност на входното напрежение U_{BX} ;
- Да отчете амплитудната стойност на напрежението върху резистора U_R .
- Да се определи амплитудната стойност на напрежението върху кондензатора съгласно: φ

$$U_C = \sqrt{U_{BX}^2 - U_R^2}$$

- Да се измери фазовата разлика t_φ и периодът на синусоидата T в μs , както е показано на фиг. 4.

Фиг. 4.

- Да се определи ъгълът на фазовата разлика в градуси съгласно:

$$\varphi = -t_{\varphi} \cdot \frac{360^{\circ}}{T}, ^{\circ}$$

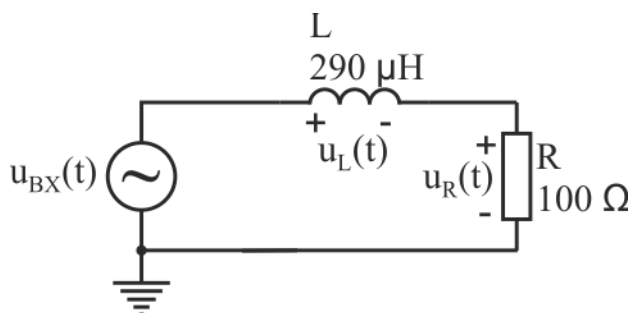
- Да се определи амплитудната стойност на тока във веригата съгласно закона на Ом:

$$I = \frac{U_R}{R}$$

Стъпка 4. (За вкъщи) Да се начертае векторната диаграма (виж. фиг. 1б):

- Напряженията да бъдат в мащаб, а токът само да съвпада по посока;
- В получената векторна диаграма да се обозначи ъгълът на фазовата разлика.

Задача 2.

Фиг. 5.

Стъпка 1. Да се свърже схемата от фиг. 5 върху учебната платка.

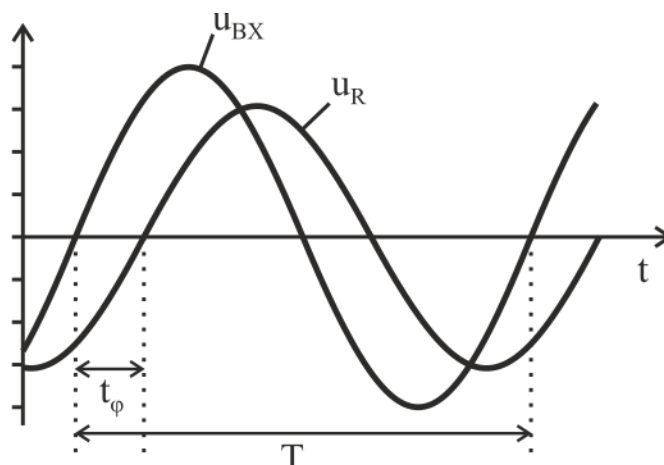
Стъпка 2. Едната сонда на осцилоскопа да се свърже към генератора на функции ($u_{BX}(t)$), а втората – към резистора.

Стъпка 3. Схемата да се захрани от функционалния генератор със синусоидално напрежение с амплитуда $U_{BX} = 6 V$ и честота $f = 100 kHz$:

- Да отчете амплитудната стойност на входното напрежение U_{BX} ;
- Да отчете амплитудната стойност на напрежението върху резистора U_R ;
- Да се определи амплитудната стойност на напрежението върху бобината съгласно:

$$U_L = \sqrt{U_{BX}^2 - U_R^2}$$

- Да се измери фазовата разлика t_{φ} и периодът на синусоидата T в μs , както е показано на фиг. 6.

Фиг. 6.

- Да се определи ъгълът на фазовата разлика в градуси съгласно:

$$\varphi = t_{\varphi} \cdot \frac{360^{\circ}}{T}, ^{\circ}$$

- Да се определи амплитудната стойност на тока във веригата съгласно закона на Ом:

$$I = \frac{U_R}{R}$$

Стъпка 4. (За вкъщи) Да се начертае векторната диаграма (виж. фиг. 2б):

- Напреженията да бъдат в мащаб, а токът само да съвпада по посока;
- В получената векторна диаграма да се обозначи ъгълът на фазовата разлика.

3. Въпроси

1. Защо фазовата разлика се измерва с осцилоскопа чрез наблюдаване напреженията на източника и на резистора?

2. Съвпада ли ъгълът на фазовата разлика с ъгъла, получен във векторните диаграми? Защо?

3. Ще се изменят ли векторните диаграми, ако се промени честотата на сигнала?